

STRUKTURALIZEM

STRUKTURALIZEM □ *delno povzeto iz predavanja*

To je teorija, ki si prizadeva družbeno življenje in kulturo dojeti v obliki nekih vzorcev, ki so relativno enostavni in nam pomagajo razumeti raznolikost družbe. Raznolikost povzamejo v nek vzorec. V ozadju vsega so naše mentalne sposobnosti, da razmišljamo na podlagi vzorcev. Je pa vse to povezano z govorjenjem jezika. Družbene spremembe niso pomembne. V ozadju obstaja neko vzorčenje, kjer lahko najdemo nasprotovanje in ujemanja. Po mnenju strukturalistov zgodovine ni, če se nanaša na nekaj nepomembnega.

Pod pojmom strukture lahko razumemo zelo različna stališča in načine opazovanja sestave družbe.

Najpomembnejši predstavnik strukturalizma je Levi-Strauss (Francoz), potem so tu tudi marksistična strukturalista Althusserja in Poulantzasa, Foucaulta...

a) Levi-Strauss :

1* Meni, da sta **dva osnovna vzorca**, ki jih moramo oblikovati, da bi pojasnili raznolikost družbe:

1. UJEMANJE / korelacija;
2. NASPROTOVANJE / opozicija.

2* **PRIMER:** Opazoval je AVSTRALSKO in INDIJSKO tradicionalno družbo. On pravi, da v ozadju raznolikosti obstaja vzorec, obstaja nasprotje do katerih pridemo s primerjavo in tako bolje dojel eno in drugo družbo. Glede razvojne stopnje NI razlik.

AVSTRALIJA	INDIJA
1* horde	6* podkaste,
2* ki so eksogamna (eksogamija = norma jemanja zakonskega partnerja izven sorodstva);	7* ki so endogamne (= zakonski partner je znotraj skupine oz. kaste);
3* horde se razlikuje. glede na TOTEMSKE enote;	8* kaste se razlikujejo glede POKLICEV;
4* dejavnosti skupin so urejene z MITI;	9* dejavnosti se odvijajo na osnovi resničn. znanja;
5* horde so medsebojno enake;	10* kaste so hierarhično urejene;

3* Levi-Staussa je raziskoval predvsem primitivne arhaične družbe. Za njegovo pojmovanje družbe in kulture je bistveno, da **obstajajo 3 vede, ki slonijo na menjavi:**

- 1) **Lingvistika** (menjava besed);
- 2) **Ekonomija** (menjava dobrin);
- 3) **Antropologija** (menjava žensk);

4* Vednost Levi-Staussa je andocentrična (gleda iz moškega stališča), v družbah, ki jih je opazoval ni matriarhalnosti (mogoče le matrilinearnost).

5* LINGVISTIKA (znanost o jeziku): veda, ki je na področju vzorčenja dosegla največ. Družboslovje bo doseglo znanstveno raven, če bo prevzelo strukturalizem jezikoslovja. Lingvistika lahko služi kot izvor oz. model družbenim znanostim. Le-ta odkriva kode, strukturalna razmerja med besedami neoziranj se na njihov pomen. Vsi pomembni družbeni pojavi so modelirani v skladu s strukturo jezika oz. so analogni strukturi jezika. Vsiljuje se vtis, da teži k strogi družbeni znanosti po vzorcu pozitivizma.

6* Iz lingvistike izhaja teza, da gre pri znanstveni raziskavi družbenih pojavov za razodevanje odnosov in zvez med ljudmi oz. vedenj, ki se jih ljudje ne zavedajo in ki so neodvisna od njihove volje. V tem je bistvo t.i. **globinske strukture pojavov**, ki se nahaja za oz. pod njihovo vidno in zavedno ravni.

7* Pojmovanje nezavednega Levi-Staussa ni isto kot pri Freudu (v strukturalizmu se nanaša na družbo in kulturo kot celoto, na družbo nasploh, pri Freudu pa mu gre za posameznikovo potlačitev določenih čustev, ki si prizadevajo vrniti v njegovo zavest). Strukturalistično

nezavedno oblikuje sestavine z določenimi oblikami, ki obstajajo neodvisno od akterjev in ki se jih akterji tudi ne zavedajo.

- 8* Levi-Staussa se ne ukvarja s proučevanjem družbenega gibanja, saj pojmuje vse družbe in kulture na enak način, saj po njegovem temeljijo na istih pravilih in zakonitostih, ki izhajajo predvsem iz enotnosti in omejenosti mentalnih sposobnosti ljudi in njihovih dejavnosti v družbi.
- 9* Družbene spremembe so samo aplikacije, gre le za spremembe v **razporeditvi elementov, kot v kaleidoskopu**. Ostro nasprotoval kolonialistično inspiriranim pojmovanjem o koreniti razliki med primitivno in civilizirano mentaliteto. Imel je slabo mnenje o modernih civiliziranih družbah. Najbolj bistveno je iskanje geometrično-intelektualne ureditve družbeno-kulturne stvarnosti, sestavljene iz le nekoliko elementov v binarni razporeditvi.
- 1* **Glavna sestavina pa je pojem strukture**. Bistvene lastnosti tega koncepta so:
1. strukture se nanašajo na **sinhronične pojave** (opazovanje presekov pojavov);
  2. bistveno je ugotavljanje odnosov, **razmerij med pojavi**, vsebina pojavov pa ni pomembna;
  3. glede lastnosti navezav gre za dvojce:
    - 1* po eni strani za vrste menjave oz. komunikacije (ekonomskih dobrin, besed, žensk);
    - 2* po drugi strani pa najdemo znotraj strukture zelo enostavne odnose nasprotovanja (opozicije) in strinjanja (korelacije) med pojavi. Gre za skrite vzorce potekanja pojavov. Včasih pripiše posameznim elementom naravo funkcije a ponavadi meni, da so elementi neinteraktivni, da nasprotja ne privedejo do kvalitativnega gibanja;
  4. **do pojma strukture lahko pridemo le z analizo večjega števila različnih družb in kultur**. Gre za intelektualni postopek izločitve določenih elementov iz amorfne brezoblične stvarnosti ob tem pa se ustvari abstrakten model, ki je nato predmet analize;
  5. **za strukturo je pomembna celota**, le-ta pa obvladuje svoje dele. Celota temelji na nezavedni enotnosti intelektualnih, mentalnih sposobnosti ljudi;
  6. **ni jasno ali je struktura izraz stvarnosti ali objektivne stvarnosti neodvisna tvorba človeškega uma**. Vlada iste zakonitosti nad človeškim mišljenjem. Struktura je skupna vsem tem ravnem stvarnosti;
  7. med naravo, družbo in kulturo ni pravih razlik, v tem je podoben pozitivizmu;

b) **Althusser** (alitis) - francoski marksistični mislec, poskušal navezati marksizem in strukturalizem. Menil je, da živimo v kapitalizmu, vendar ta struktura ni spremenljiva, zlasti s človekovimi nameni. Nekateri marksisti so menili, da je s skupnimi močmi mogoče narediti novo družbo. To on zanika. Sodobne strukture dobro funkcionirajo, zagotavljajo trdno strukturo. Poudarjal je, da so med temi sredstvi, ki zagotavljajo obstoječi sistem tudi mediji in šole, ki so instrumenti duhovne prisile značilni za današnji čas. Napisal je članek: **Ideološki državni aparati**: ljudje ne morejo sami spremeniti ureditve. To ni odvisno od volje posameznikov, mora priti do hkratnega, skupnega zloma.

b) **Foucault** (fuko) - Napisal je zbirko člankov : Vednost, oblast, subjekt in knjigo. Trdi, da se z moderno družbo vzpostavlja nek red, neka struktura, drugačna od prejšnje. Bistvena je kontrola. Psihiatrija neupravičeno zatira ljudi. Nekoč ni bilo norišnic, čudaki niso bili priklenjeni. Sodobna medicina, znanost in pravo nas neupravičeno kontrolirajo, omejujejo in usmerjajo. Razvrščajo nas, nam urejajo življenje non-stop in to od 18 stoletja naprej. Znanost ima takšen diskurz (= *način izražanja*), da z nami opravi kot z objekti nas opazuje po delcih, in sicer povsem neupravičeno. Za Foucaulta pravijo, da je poststrukturalist, ki na nov način zaznava svet. Temu načinu zaznave sveta on pravi **episteme** (= *znanstvene zaznava, ki popolnoma različna od prejšnjih*).

3* EPISTEME (= *znanstvene zaznava, ki popolnoma različna od prejšnjih*). To je v funkciji zagotavljanja oblasti oblastnikom.

OČITKI STRUKTURALIZMU:

Strukturalizmu lahko očitamo preveč pozitivistično naravnost in neustreznost za analizo družbene dinamike, ter določen abstraktni formalizem.